

Wilno, dnia 5/III-1921 roku

Tygodniowy raport prasowy.
za czas od 24/II do 3/III-1921 r.

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

Zmiany w prasie.

Dnia 1 marca wyszedł pierwszy numer "Litwy" dziennika w rosyjskim języku, wydawanego przez litwinów wileńskich. Jednocześnie zamieszkał wydawnictwo "Wilenski Kurjer".

We wstępnym artykule redaktor nowego pisma p. M. Birżyszka oświadcza, iż "Litwa" całkowicie przyjmuje kierunek oraz wszystkie zobowiązania "Wilenskiego Kurjera". Nowa nazwa - zdaniem p. Birżyszki - będzie bardziej odpowiadała temu politycznemu kierunkowi jaki w ostatnich miesiącach przyjął "Wilenski Kurjer".

Stosunki polsko-litewskie.

Sprawa stosunków polsko-litewskich wciąż pozostaje kwestją budzącą duże zainteresowanie miejscowej prasy polskiej i litewskiej. Szczególnie żywe komentarze wywołały pertraktacje pomiędzy przedstawicielami socjalistów-ludowców-demokratów Litwy i Związku Włościan-skiego Litwy z jednej strony oraz przedstawicielami wileńskiego Związku Ludowego "Odrodzenie" z drugiej, które w ~~koncym~~ końcu ubiegłego miesiąca odbyły się w Wilnie. Polska prasa prawicowa w stosunku do tej konferencji polskiej i litewskiej lewicy zajęła stanowisko wyraźnie ~~przez~~ nieprzychylnie. "Rzeczpospolita" z dnia 24/II w art. p. t. "Złość czy zbagatelizowanie" delegatów litewskich nazywa intrygantami, którzy przyjeżdżają do Wilna by rozbić jedność polskiego społeczeństwa. Pertraktacje prowadzone z nimi przez socjalistów wileńskich określa on mianem matactw po za plecami społeczeństwa polskiego.

Natomiast prasa litewska oraz organ krajowców polskich "Gazeta Krajowa" wskazuje, że pertraktacje te stanowią ogromny krok naprzód w drodze ku polubowemu załatwieniu sporu o Wilno. Jakkolwiek przedstawicielom polskiej i litewskiej lewicy nie udało się dojść do porozumienia w sprawie przyszłego ustroju Litwy oraz stosunku Litwy do Polski, to jednak przyjęta na wspólnym posiedzeniu uchwała już kładzie pierwsze fundamenty pod gmach polsko-litewskiej ugody. /"Wilenski Kurjer" z dn. 26/II art. p. t. "W ślady Bismarka"/ "Gaz. Kr." z dn. 27/II art. p. t. "Konieczność porozumienia", "Litwa" z dn. 2/III art. p. t. "Pierwsze fundamenty" Gaz. Kr. z dn. 3/III art. p. t. "Pierwszy krok"/.

Wyjazd delegacji Rady Miejskiej do Paryża wywołał ostry artykuł w "Straży Litwy" z dnia 26/II p. t. "Pojechali". Uchwały Rady Miejskiej, głoszące, że ludność Wilna i Wileńszczyzny pragnie jak najszerszego przyłączenia do Polski nazywa "Straż Litwy" świadomym kłamstwem gdyż wszyscy doskonale wiedzą, że znaczna część ludności naszego kraju ciąży ku Litwie. Gazeta Wyraża nadzieję, że delegacja magistratu znajdzie w Paryżu takie same przyjęcie, jakie znalazł przedstawiciel Litwy Środkowej p. Krzyżanowski w Rydze.

Zaś "Słowo żołnierskie" z dnia 26/II w art. p. t. "Zwycięstwo polityczne" uważa, że podczas pobytu marszałka Piłsudskiego w Paryżu sprawa Wilna została całkowicie wyjaśniona. Plebiscyt projektowany w Wileńszczyźnie nabiera cech aktu formalnego, aby na przyszłość nikt nie mógł kwestjonować praw naszych do Wilna.

"Straż Litwy" z dnia 1/III porusza sprawę stosunku społeczeństwa polskiego do księży litwinów. Zdaniem pisma, narodowa-demokracja dążąc do usunięcia z zajmowanych dotychczas posad całego szeregu nie-miłych sobie księży litwinów, białorusinów i polaków oraz wywierając w tym celu presję na władze duchowne naszego kraju, wskrzesza dawne

carskie metody gwałbienia duchowości

Sprawa plebiscytu.

"Gazeta Wileńska" z dn. 2/III i 3/III w art. p. "Z zagadnień plebiscytowych" uważa za rzecz niepożądaną używanie w walce plebiscytowej demagogicznej agitacji, obiecującej ludowi cały szereg korzyści materialnych po przyłączeniu do Polski. Natomiast musimy rozpocząć forszowną pracę nad uświadomieniem narodowym tego ludu. "Rzeczpospolita Polska w mieczkach tego ludu musi zyskać nie głodny rozagitowany, roznamietniony tłum, lecz świadomych swych praw obywateli oraz swej przynależności narodowej obywateli."

Sprawa Górnego Śląska.

W sprawie plebiscytu Górnośląskiego pisma polskie stwierdzają fakt że dyplomacji zachodnio-europejskiej chodzi nie tyle o sprawiedliwe rozstrzygnięcie sporu ile o zabezpieczenie interesów kapitalistów. Jednak musimy być przekonani, że lud górnośląski nie dopuści by losy tej polskiej ziemi były rozstrzygnięte pomimo jego woli. Słowo żołn. z dn. 1/III art. p. t. "Przed walną bitwą" o Górną Śląsk", "Gazeta Wil." z dn. 1/III art. p. t. "Rosowanie emigrantów"/

Kwestja żydowska.

"Wilenski Kurjer" w art. p. t. "Odpowiedzialność katlickiego duchowieństwa za wychowanie wileńskiej młodzieży szkolnej", wypowiada zdanie, że obowiązkiem wykładowców w wileńskich szkołach księży jest dążyć do osłabienia tej nienawiści do żydów, jaka orzenika młodzież polską w Wilnie.

Polacy na Łotwie.

"Rzeczpospolita" z dnia 26/II w art. p. t. "Sprawy polskie na Łotwie" pisze, że jakkolwiek rząd łotewski daje mniejszościom narodowościowym szeroką autonomję jednak tamtejsi polacy tego należycie wykorzystać nie umieją z powodu braku w ich środowisku jednostek twórczych i obdarzonych zdolnościami organizatorskimi.

Szkolnictwo polskie jest rozwinięte naogół słabo. Szkoły polskie zależą od inspektorów szkół rosyjskich, ponieważ kolonja polska dotychczas nie wystawiła swoich kandydatów na kierowników szkolnictwa polskiego.

Reforma rolna przyniesie ogromną szkodę polakom Łotgalji /Inflan-ty polskie/, gdzie są przeważnie skupione majątki polskie, jest ona zaludniona znacznie gęściej, niż Kurlandja i Liflandja, przeto szanse utrzymania siedzib w swem posiadaniu są znacznie mniejsze u polaków niż u obywateli niemców.

Sprawy zewnętrzne.

"Wilenskoje Słowo" w art. p. t. "Bez zwycięstw" pisze że sytuacja międzynarodowa Niemców znacznie się polepszyła. Dlatego też są oni w stanie zająć nieprzejednane stanowisko w sprawie odszkodowań.

/-/ M. Kościółkowski

Mjr. i Szef Oddziału II

Za zgodność:

WILENSKA AGENCIJA
ADJUTANTURA GENERALNA

680/12
16/11/1921